

Villanden

Pedagogisk opplegg

Av Henrik Ibsen. Bearbeidet av Brit Bildøen

Produsert av Teatret Vårt

Pedagogisk opplegg for Villanden

Introduksjon

Vildanden er blant Ibsens mest spilte stykker og handler om familien Ekdal og dramaet som utspiller seg på familieløgnene.

Hovedtemaet i stykket dreier seg om dette spørsmålet: Vil mennesker få det bedre hvis ubehagelige sannheter om livet deres kommer fram? Ibsen lar ulike personer i stykket ha ulike oppfatninger om dette.

Uttrykket «Tar du livsløgnen fra et gjennomsnittsmenneske, så tar du lykken fra ham med det samme» stammer fra *Villanden*. Det fanger essensen i dette brutale familiedramaet om konsekvensene som oppstår når løgnene vi har bygget verdensbildet vårt på avsløres. Sannhetens kraft kan snu verden på hodet. Hvor mye er du villig til å ofre for det gode liv?

I Teatret Vårts versjon plasseres historien om de voksnes svik og barna som tar for mye ansvar i en ny setting - som viser nettopp hvor tidløs og innsiktsfull tematikken er. Henrik Ibsen var tidlig ute med å vise hvor vanskelig det kan være å endre mennesker. Selv om stykket er skrevet i 1884 er tematikken fortsatt relevant i dag.

Det å se en teaterforestilling er annerledes enn å lese en dramatisk tekst. Teater er en levende kunstform som skjer her og nå, rett foran øynene på deg som sitter i salen. Og du som sitter her i dag er litt ulike de som satt i salen i 1885, da stykket ble vist for første gang.

For at dere skal få en bedre forståelse for hva forestillingen handler om, får dere nå noen oppgaver vi vil at dere skal løse for å forberede dere. Læreren må gjerne gjøre et utvalg fra oppgavene tilpasset sin elevgruppe.

Forarbeid

1. DRAMATIKEREN HENRIK IBSEN

Henrik Johan Ibsen var en norsk dramatiker og lyriker. Han har hatt stor betydning nasjonalt og internasjonalt, og sies å være den nest mest spilte dramatiker i verden, etter William Shakespeare. Ibsen blir ofte omtalt som det moderne dramaets far.

Søk opp:

[https://snl.no/Henrik Ibsen](https://snl.no/Henrik_Ibsen)

<https://snl.no/Vildanden>

- A. Hvilke litterære perioder kan Ibsen knyttes til?
- B. Hvorfor tror du Ibsens stykker fremdeles spilles over hele verden i dag?
- C. Når ble *Vildanden* skrevet og første gang spilt? Hvordan ble stykket tatt imot?
- D. Noen av de litterære virkemidlene Ibsen er kjent for å bruke er retrospektiv teknikk, undertekst og symbolbruk. Forklar disse begrepene.
- E. Ibsens stykker kalles ofte for klassikere. Hva skal til for at et litterært verk kan kalles en «klassiker»?

2. FAMILIEFORHOLD

A. Les vedlegget: Manusutdrag «Hedvig.»

– Hvordan synes du forholdet fremstår mellom foreldre og barn, mellom moren Gina og faren Hjalmar og Hedvig?

B. Hedvig har sluttet på skolen fordi hun snart blir blind, men uten å vite det selv.

– Hva synes du om at foreldrene hennes ikke forteller sannheten for å skåne henne?

C. Dr. Relling sier senere i stykket: «Tar du livsløgnen fra et gjennomsnittsmenneske, tar du lykken fra det med det samme»

– Hva mener han med det? Varer sannheten alltid lengst?

– Har du eksempler fra ditt eget liv/erfaringer, der du har fortalt en hvit løgn for å beskytte deg selv eller andre?

– Er det å fortelle sannheten alltid rett? Eller er det noen ganger nødvendig å ha hemmeligheter for å beskytte seg selv og andre?

D. Spill ut dialogen. Del dere i grupper med fire personer i hver gruppe. Fordel rollene. Skriv ut manusutdraget eller gjør det tilgjengelig digitalt, slik at alle på gruppen har hvert sitt manus å lese fra. Spill gjennom flere ganger.

E. Spill ut underteksten. Hva er det karakterene egentlig mener når de snakker sammen; kan de mene noe annet enn det de sier? Ibsen benyttet seg av undertekst i sine skuespill. Dette kan gi rollen større dybde og kompleksitet. Undertekst finner vi ikke bare på scenen, men også overalt i livet.

Ofte unngår vi å si det vi mener, slik som det virkelig er. Spill ut dialogen, men denne gangen i tillegg til de fire rollene, får ytterligere to utdelt to nye roller: «Undertekst Gina» og «Undertekst Hedvig» Underveis mens scenen spilles ut, kan disse to nye rollene avbryte og si høyt hva de tror underteksten er - det de tror Gina og Hedvig egentlig tenker. Husk å ikke del for mye, det har mer effekt når hemmelighetene røpes i små doser.

F. Mye har forandret seg siden 1885 da *Vildanden* først ble vist på en teaterscene, men ikke alt. I dette skuespillet inviteres vi inn i hjemmet til en familie som kanskje ikke er så

forskjellig fra familier vi finner i Norge i dag. Vi får møte foreldre som er mest opptatt av sine egne problemer, og som ikke alltid er i stand til å se sitt eget barn. Hvilke konsekvenser tror dere dette kan få?

Etterarbeid

5. SKRIV EN TEATERANMELDELSE

SKRIV EN ANMELDELSE

Bli en anmelder!

Etter du har sett forestillingen kan du skrive en anmeldelse på ca 1 side. Husk at en anmeldelse må ha med disse elementene:

- *en beskrivelse av det du har sett*
- *en mening om det du har beskrevet*
- *en begrunnelse for hvorfor du mener dette*

Det er vanlig å gi en beskrivelse og vurdering av følgende:

- *Handlingen og aktualitet/relevans*
- *Karaktertolkningen til skuespillerne*
- *Scenografi, lys, kostyme, musikk*

Har du behov for å snakke med noen etter å ha sett forestillingen?

Kirkens SOS hjelpetelefon: 22 40 00 40

•

Mental helses hjelpetelefon: 116 123

•

Chattetjeneste fra Kirkens SOS: soschat.no

Vedlegg:

Manus-utdrag

“Hedvig”

(Hedvig nikker og går ut i kjøkkenet.)

GREGERS:

Er det er datteren din?

HJALMAR:

Ja, det er Hedvig.

GREGERS:

Og hun er enebarn?

HJALMAR:

Hun er den eneste, ja. Vår største glede i verden (senker stemmen) – og vår dypeste sorg, Gregers.

GREGERS:

Hva er det du sier?

HJALMAR:

Ja, det er fare for at hun kommer til å miste synet.

GREGERS:

Bli blind?

HJALMAR:

Ja. Vi ser noen tegn allerede, og legene er klare på at det vil utvikle seg.

GREGERS:

Men så forferdelig. Hvordan skjedde det?

HJALMAR:

(sukker) Trolig arvelig.

GREGERS:

(stusser) Arvelig?

GINA:

Hjalmars mor hadde også dårlig syn.

HJALMAR:

Ja, far sier det; jeg kan jo ikke huske henne.

GREGERS:

Det er kanskje derfor dere ikke har fått flere barn?

(Gina og Hjalmar ser overrasket på ham, på hverandre.)

GINA:

(brydd) Hva? Nei, det ...

HJALMAR:

Vi har jo i grunnen hatt nok å ...

GREGERS:

(vifter det bort) Ja, klart det. Men hvordan tar hun det?

HJALMAR:

Vi har ikke våget å si det til henne. (Hedvig kommer inn med øl og søler så går ut igjen.)

Hun aner ikke. Så hun flagrer omkring, glad og sorgløs. En kvitrende liten fugl på vei inn i livets evige natt ... Det er tøft for meg, Gregers. (Hedvig inn igjen)

HJALMAR:

Takk, takk Hedvig.

(Hedvig bøyer seg ned og hvisker noe i øret hans. De ler)

HEDVIG:

Do you want cheese and bread...?

HJALMAR:

Brød, sier du? Ost? Ja, kanskje Gregers vil ha litt å spise?

GREGERS:

Nei. Nei, takk.

HJALMAR:

Sett inn noe likevel du, hvis vi har.

(Hedvig forsvinner fornøyd ut på kjøkkenet igjen.)

GREGERS:

Hun ser da frisk og pigg ut.

GINA:

Ja, ellers er det ikke noe som mangler henne, takk og lov.

GREGERS:

Hun ligner mest på deg, synes jeg. Hvor gammel er hun?

GINA:

Hedvig er snart fjorten, hun har bursdag i overmorgen.

GREGERS:

Stor for alderen, da.

GINA

Hun har skutt i været i de siste..

GREGERS

Ja, det er på de unge at man merker man blir eldre. Hvor lenge har dere vært gift?

GINA:

Nå har vi vært gift i ... ja, snart femten år.

GREGERS:

Så lenge?

GINA:

(stadig mer på vakt) Ja ... det er det da.